

Globalni odziv EU na COVID-19: tlakovanje poti v pravično prihodnost

Maj 2020

Svet je danes v krizi. Medtem ko novi koronavirus divja po planetu, si ne moremo več zatiskati oči pred strukturnimi neenakostmi in jih vzdrževati, saj so v zadnjem desetletju naše družbe držale v primežu ter močno ogrožale blaginjo ljudi. **Neenakosti so pestile svet že veliko pred izbruhom COVID-19.** Kot smo zapisali že v našem poročilu »*Inequalities unwrapped. An urgent call for systemic change*« (Razkrite neenakosti: nujen poziv k sistemskim spremembam), so ekonomske, socialne, okoljske in politične spremembe že dosegle ekstremne razsežnosti, še posebej, ker so prepletene z neenakostjo spolov.¹ V letu 2019 je to na vseh štirih koncih sveta privedlo do krepitve protestov, shodov in socialnih nemirov.

Čeprav je še prehitro, da bi razumeli celoten obseg posledic COVID-19, lahko **vidimo, da je, kot je to pogosto ob nesrečah, pandemija kruto razkrila in zaostri različne oblike neenakosti v državah.** Bogati so, za razliko od preostalega svetovnega prebivalstva, na različne načine zaščiteni pred finančnimi in ekonomskimi vplivi. Med ljudmi se povečujejo razlike glede blaginje in dohodkov. Ljudje imajo zelo različne možnosti dostopanja do zelo potrebnih osnovnih socialnih storitev, povečuje se diskriminacija in družbeno vzpostavljene norme povzročajo tveganje za prednostno obravnavo določenih skupin, kot vidimo na primeru spolno zaznamovanih vlog. Narodi in države po svetu nimajo enakih možnosti dostopa do političnega odločanja, poleg tega se vedno bolj krči prostor civilne družbe. Če dodamo še neenake obstoječe vplive podnebnih sprememb in nazadovanja na področju varstva okolja, povezana s COVID-19, ugotovimo, da bodo te različne oblike neenakosti močno vplivale na zamudo pri uresničevanju Agende za trajnostni razvoj do leta 2030 ali povzročile celo njeno nazadovanje.

Predvidevanja Svetovnega inštituta za razvojne ekonomske raziskave (*University World Institute for Development Economics Research*) Univerze Združenih narodov (ZN) kažejo, da bi se lahko kljub globalnim ciljem, za katere si prizadevamo, **globalna revščina** prvič po letu 1990 povečala in tako svetovni napredek glede zmanjševanja revščine vrnila 10 let nazaj, v nekaterih regijah pa celo za 30 let.² Na drugi strani pa vidimo, da tudi **svetovni milijarderji** kljub bogastvu niso imuni, vendar pa se veliko lažje izolirajo. Medtem ko se je bogastvo nekaterih najbogatejših ljudi zaradi COVID-19 povzpelo v višave, na primer zaradi povečanega obsega e-trgovine, povečanega števila spletnih konferenc ali dostave hrane, so bili premoženje in dohodki drugih močno prizadeti. Konec februarja je *Bloomberg* že izjavil, da je zaradi širjenja koronavirusa skupno premoženje 500 najbogatejših ljudi na svetu padlo za 444 milijard

¹ <https://concordeurope.org/blog/2019/11/18/inequalities-report-2019/>

² <https://www.wider.unu.edu/publication/estimates-impact-covid-19-global-poverty>

ameriških dolarjev.³ Vendar če se ozremo v leto 2008, je takrat tudi izgledalo, da jih je finančna kriza močno prizadela, vendar se je njihovo premoženje hitro spet povečalo in od takrat celo podvojilo.⁴ Če bo tokrat pot iz krize podobna prejšnji, bo prepad med odstotkom najbogatejših in 99 % ostalih dosegel neslutene razsežnosti.

V preteklih desetletjih so varčevalne politike, ki jih vsiljujejo mednarodne finančne institucije, v katerih sedijo tudi države članice Evropske unije (EU), oslabile javne storitve in sisteme, med njimi tudi javno zdravstvo. Trenutna kriza pa vsekakor jasno kaže, kako pomembno je, **da je dobro delujoča država zmožna zagotoviti nujne in vključujoče javne storitve za vse, ki v njej živijo.** Vračanje celotnega socialnega sistema z roba prepada bo skupaj z gospodarskimi ukrepi in ukrepi glede zdravstvene krize ustvarilo ogromne luknje v javnih proračunih ter povečalo javni dolg. V prihodnosti se je za vsako ceno treba izogniti začaranemu krogu še ostrejših varčevalnih ukrepov v imenu fiskalne ortodoksosti na **zdravstvenem in izobraževalnem področju ter področju socialne varnosti**, ki so ključna za boj proti neenakostim. Nadalje, hiter porast ozko usmerjenih javno-zasebnih partnerstev v zdravstvenem sektorju je morda pomagal v boju proti specifičnim boleznim, toda to se je zgodilo na račun ošibitve javnih in splošnih zdravstvenih sistemov, privatiziranja dobičkov ter socializiranja stroškov, zaradi česar se vlade niso zmogle ustrezno odzvati na krizo COVID-19. Visoka komisarka ZN za človekove pravice je poudarila, da je »univerzalnost grožnje tega virusa najmočnejši argument, kar smo ga kadarkoli imeli, za univerzalno in vsem dostopno zdravstveno oskrbo«.

V mnogih državah je bilo ljudem naročeno, naj »ostanejo doma«, toda vsi doma niso varni. Posebni poročevalec ZN za pravico do **primerne nastanitve** je po eni strani globoko zaskrbljen za ljudi, ki živijo v zasilnih zavetiščih, brezdomce in tiste, ki živijo v neformalnih naseljih, ter na drugi strani za ljudi, ki se soočajo z izgubo službe in ekonomskimi stiskami, ki lahko povzročijo zamude pri plačilu hipotekarnih kreditov ter najemnin in deložacije.⁵ Milijarda ljudi živi v barakarskih naseljih (»slumih«) ali neformalnih naseljih z omejenim dostopom do osnovnih dobrin, kot sta voda in elektrika. Štirideset odstotkov svetovnega prebivalstva, torej tri milijarde ljudi, si doma ne more umiti rok, ker nimajo urejenih sanitarnih pogojev.⁶ Umivanje rok je ena od najpomembnejših strategij za preprečevanje širjenja koronavirusa; a kaj storiti, če nimaš vode?

V tem trenutku je na milijone ljudi brezposelnih in tako brez dohodkov. Mednarodna organizacija dela (*International Labour Organisation* – ILO) opozarja, da je COVID-19 prizadel skoraj 2,7 milijarde delavcev po svetu in da bi lahko službo izgubilo 25 milijonov ljudi.⁷ Poleg tega so ob rob potisnjeni delavci v prekarnih, negotovih oblikah zaposlitve. Socialni sistemi so pustili na cedilu ranljive skupine in mlade zaposlene, gospodarski izpad je zelo prizadel majhna ter srednje velika podjetja.⁸ Posledice na **trgu dela** in položaj delavcev bodo zelo resne,

³ <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-02-28/world-s-richest-lose-444-billion-after-hellish-week-for-markets>

⁴ <https://www.oxfamindia.org/blog/coronavirus-and-inequality>

⁵ <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25727&LangID=E>

⁶ <https://www.wri.org/blog/2020/04/coronavirus-water-scarcity-hand-washing>

⁷ Podatek iz aprila 2020 – v času priprave dokumenta.

⁸

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/briefingnote/wcms_740877.p

vključno z očitnimi tveganji za pravice delavcev vzdolž svetovnih vrednostnih verig, kot to že lahko vidimo na primer v oblačilni industriji v Jugovzhodni Aziji, na farmah rož v Vzhodni Afriki in v rudarstvu v Južni Ameriki.⁹ Nekatera podjetja so izkoristila izbruh COVID-19 kot izgovor za kršenje delovnega prava glede varnosti zaposlitev, za oviranje svobode govora in zbiranja, zmanjševanje plač ali povečanje števila delovnih ur delavcem po vsem svetu. Nenadzorovano sklepanje podizvajalskih pogodb v kompleksnih dobavnih verigah v času gospodarske rasti omogoča dobiček zaradi nižjih stroškov, v času krize pa izogibanje odgovornostim na škodo delavcev v vedno bolj nestabilnih razmerah.¹⁰ Po besedah ILO so ob odsotnosti ustreznih ukrepov politik delavci izpostavljeni večjim tveganjem, da jim bodo kršene človekove pravice in da bodo padli v revščino ter doživljali veliko več izzivov, ko bodo v obdobju okrevanja po krizi poskušali ponovno pridobiti sredstva za preživetje.

Na **okoljskem področju** je koronavirus razgalil, kako lahko izguba ekosistemov in prekomerno izčrpavanje naravnih virov na globalnem Jugu povečata tveganje izbruha zoonotskih bolezni, kot so ebola, AIDS, SARS, MERS, zika, ptičja ter svinjska gripa.¹¹ Poleg tega prihaja do nazadovanj na določenih področjih zaradi politik odziva držav na koronavirus, kot so znižani emisijski standardi ali začasna prekinitve izvajanja okoljskih predpisov, kar lahko še poveča okoljsko neenakost.¹²

Na **politični ravni** kriza povečuje tveganje za povečanje neenakosti. Nekatere države krizo izkoriščajo kot priložnost za utrjevanje moči ali celo za legitimacijo zatiralnih ukrepov, v avtoritarnih režimih tudi z vzbujanjem eksistencialne nacionalne grožnje. Drugi primeri v demokracijah obsegajo nujne ukrepe, ki naslavljajo javno zdravje, kot so razglasitev izrednih razmer, ali ukrepe, ki povečujejo nadzor nad državljanji in hkrati spodbujajo transparentnost, vključujočnost in odgovornost političnih elit.¹³

Narava neenakosti, na katero učinkuje novi koronavirus, tako pokriva vse štiri razsežnosti trajnostnega razvoja – ekonomsko, socialno, politično in okoljsko. **Razumevanje medsebojne prepletenosti teh štirih razsežnosti** je ključnega pomena za učinkovito naslavljanje neenakosti. Poleg tega je treba upoštevati, da je kriza COVID-19 različne skupine ljudi prizadela na različne načine.

df ; https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_738742/lang--en/index.htm ;
<https://iloblog.org/2020/03/20/precarious-workers-pushed-to-the-edge-by-covid-19/> ;
https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_739678/lang--en/index.htm ;
https://www.euractiv.com/section/economy-jobs/news/ilo-warns-of-devastating-consequences-of-covid-19-on-labour-markets/?utm_source=EURACTIV&utm_campaign=1df78f178c-RSS_EMAIL_EN_Daily_Update&utm_medium=email&utm_term=0_c59e2fd7a9-1df78f178c-114974295 ;
<https://iloblog.org/2020/04/15/young-workers-will-be-hit-hard-by-covid-19s-economic-fallout/>
⁹ <http://www.industrialunion.org/covid-19-an-existential-crisis-for-the-garment-industry>
¹⁰ <https://www.fidh.org/en/issues/globalisation-human-rights/don-t-wash-your-hands-of-human-rights-obligations-corporate-due>
¹¹ <https://wwf.be/assets/IMAGES-2/CAMPAGNES/COVID-19/the-loss-of-nature-and-rise-of-pandemics-protecting-human-and-planetary-health.pdf>
¹² <https://www.forbes.com/sites/nishandegnarain/2020/04/16/ten-areas-where-covid-19-responses-are-leading-to-environmental-setbacks/#14211d094252>
¹³ <http://epd.eu/2020/04/06/joint-statement-democratic-principles-in-a-time-of-crisis/>

Ženske in deklice nosijo še posebej težko breme. Po svetu ženske predstavljajo večino delovne sile v zdravstvenem sektorju (okoli 70 %) kot tudi v drugih primarno storitvenih sektorjih, kakor sta socialno delo in trgovina na drobno. Veliko bolj so izpostavljene tveganju intimnopartnerskega nasilja in drugim oblikam spolnega nasilja ali nasilja v družini. ZN opozarjajo na krepitev pojavnosti nasilja v družini zaradi povečanih napetosti v gospodinjstvih. Poleg tega so nekatere storitve, kot so storitve za pomoč osebam z izkušnjo spolnega nasilja ali nasilja na podlagi spola in zdravstvene storitve, ki skrbijo za spolno ter reproduktivno zdravje, potisnjene v ozadje, prekinjene ali pa preprosto težje dostopne, kar močno vpliva na zdravje in pravice žensk ter deklic. Večina žensk (58 % po vsem svetu in 92 % v državah globalnega Juga) dela v neformalni ekonomiji ter v prekarnih, negotovih oblikah zaposlitve. Z zaslužkom se prebijajo iz dneva v dan, zato so zaradi karantene in zaprtja javnega življenja izgubile svoj dohodek ter so izpostavljene lakoti.¹⁴ Ker so v času karantene doma, so v veliki meri odgovorne za skrb za otroke, starejše in bolne sorodnike, kar povzroča fizični ter psihološki stres in jih nesorazmerno izpostavlja tveganju okužbe z virusom ter tveganjem, povezanim s pandemijo. Nekatere ženske so vzele dopust, da bi lahko skrbele za druge. Nizko plačani sektorji, v katerih prevladujejo ženske, zmanjšujejo delovni čas in delovno silo. Zaradi tega obstaja veliko tveganje, da se bodo razlike v plačah med spoloma spet povečale. Nekatere države so z zaprtjem šol prešle na šolanje na domu. V drugih državah pa obveznost umivanja rok predstavlja dodatno obremenitev za ženske, še posebej tam, kjer primanjkuje vode, saj so po navadi ženske tiste, ki so zadolžene za oskrbo z vodo. Kljub temu, da je kriza na mnoge načine vplivala na ženske, te niso sorazmerno zastopane pri sprejemanju odločitev, ki bi nas povedli iz krize.

Otroci se prav tako soočajo z dodatnimi izzivi. Zaprtje šol ni le prekinilo izobraževanja otrok, ampak tudi njihov dostop do programov prehrane, socialne podpore, osebne pomoči in zdravstvene oskrbe; pogosto so te storitve zagotovljene v okviru šole. Brez šolskega okolja, ki nudi zaščito in socialno oporo ter dodatne storitve, so številni otroci izpostavljeni povečanim tveganjem brez možnosti alternativnih preventivnih in podpornih ukrepov. Še bolj nesorazmerno pa te razmere prizadenejo otroke, ki ne živijo v družinskem okolju ali pa živijo v disfunkcionalnih družinskih razmerah (na primer zaradi stalnih konfliktov, zapostavljanja otrok ali zlorab in nasilja v družini), ter še bolj ogroža njihovo dobrobit in razvojne možnosti. Kriza razkriva tudi digitalen razkorak med državami in ljudmi. Otroci, ki nimajo dostopa do spletnega učenja, so v času karantene izpostavljeni večjemu tveganju zaostankov pri izobraževanju. Raziskave krize v času izbruha ebrole so pokazale, da se otroci in mladostniki, ki živijo v državah s šibkim izobraževalnim sistemom, tudi po koncu krize soočajo z večjimi ovirami. Dodaten dejavnik je povečanje ekonomske nestabilnosti, kar je številne otroke in mladostnike prisililo k vstopu na trg dela, povečalo pa se je tudi število najstniških nosečnosti in otroških porok.¹⁵

Medtem ko se **osebe z oviranostmi** že tako srečujejo z velikimi ovirami pri dostopu do zdravstvene oskrbe, izobraževanja, zaposlitve, ki prinaša dohodek, in shem socialnega varstva, je COVID-19 te izzive še okrepil. Osebe z oviranostmi so izpostavljene večjemu tveganju

¹⁴ https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---travail/documents/publication/wcms_711798.pdf

¹⁵ <https://plan-uk.org/blogs/ebola-putting-young-lives-on-lockdown>

okužbe s koronavirusom in bolj zapletenemu poteku bolezni. Kljub temu pa težko dostopajo do preventivnih in odzivnih ukrepov (npr. nedostopne informacije in komunikacijski kanali, ovire pri dostopu do osnovnih zdravstvenih storitev ter zdravstvenih ustanov, omejen obseg zdravstvenih delavcev in negovalcev, ki so na voljo osebam z oviranostmi, tveganje izključenosti iz izobraževanja zaradi nedostopnih programov izobraževanja na daljavo, prekinjeni podporni sistemi). Prav tako so diskriminirani pri triaži ali pa so na splošno ostali brez oskrbe.

Zaradi dolgotrajnih kriz in stalnih konfliktov Visoki komisariat ZN za begunce (*United Nations High Commissioner for Refugees – UNHCR*) beleži naraščajoče število **migrantov in beguncev**. Mnogi od teh zdaj živijo v še bolj negotovih razmerah. V prepolnih begunskih taboriščih je nemogoče zagotavljati fizično oddaljenost in ustrezne higienske ukrepe, pa naj gre za evropske ali partnerske države.

Države globalnega Juga se soočajo še z mnogo hujšimi izzivi. Pogosto imajo te države izjemno šibke zdravstvene sisteme, javne storitve lahko celotnemu prebivalstvu zagotavljajo le ducat enot za intenzivno nego, zasebne zdravstvene storitve pa so za revne seveda predrage. Poleg tega v teh državah pogosto ni sistemov socialnega varstva ali pa so ti zelo šibki. 55 % svetovnega prebivalstva nima nobene socialne zaščite, ki bi ublažila socialno-ekonomske posledice bolezni in brezposelnosti na njihovo življenje.

Številne druge skupine bi lahko dodali v nabor ljudi, ki so posebej ranljivi zaradi pandemije in njenih posledic, kot so starejši, osebe z zdravstvenimi težavami, revni, pripadniki etničnih manjšin, avtohtonih ljudstev in še bi lahko naštevali. **Poleg tega so številne osebne okoliščine (npr. spol, rasa, zmožnosti, starost, dohodek, spolna orientacija, etnična pripadnost, verska pripadnost ali prepričanje, socialno-ekonomski ali migrantski status)**, ki so pogosto vir diskriminacije, pogosto presečne in se prepletajo, kar vodi v povečanje omejitev ter prikrajšanosti, to pa nadalje ohranja in utrjuje neenakosti.¹⁶ Evropsko združenje nevladnih organizacij za pomoč in razvoj (*European confederation of Relief and Development NGOs – CONCORD*) ceni dejstvo, da si Evropska komisija v njenem globalnem odzivu na pandemijo prizadeva podpreti najbolj ogrožene države in ljudi. Toda, da bi neenakosti naslovili celovito in sistematično, mora biti njen odziv podprt z multidimenzionalnimi ter presečnimi analizami neenakosti v partnerskih državah.

CONCORD verjame, da bi zato moralo biti **naslavljanje neenakosti in oblikovanje vključujoče ter trajnostne ekonomije na vrhu prednostnega seznama EU in njenih članic**. Odzivi na COVID-19 morajo biti usklajeni z obveznostmi na področju človekovih pravic in z zavezo načelu, da nikogar ne smemo pustiti ob strani. EU in države članice bi se morale osredotočiti na razvoj odpornosti ogroženih oseb, in sicer še posebej v nesorazmerno prizadetih državah. Da bi se to zgodilo, **CONCORD in platforma SLOGA priporočata EU in njenim članicam naslednje:**

¹⁶ <https://concordeurope.org/blog/2019/11/18/inequalities-report-2019/>

1. **Boj proti neenakostim umestite na vrh prednostnih nalog mednarodnega sodelovanja in partnerstev.** Naj bo to jasna prednostna naloga s ciljnim aktivnostmi v okviru politik, geografskih in tematskih programov in partnerskih dogovorov med regijami.
2. Na področju **mednarodnega sodelovanja postavite neenakosti v ospredje** s pripravo multidimenzionalnih in presečnih analiz neenakosti v partnerskih državah, da bi lahko bolje dosegali tiste, ki so v največjem zaostanku ali so najbolj izpostavljeni tveganjem. Razvijte predhodne presoje vplivov neenakosti kot podlago za oblikovanje programov in projektov za posamezne države (vključno z odzivom na izredne razmere ter okrevanje po COVID-19). Zbirajte razčlenjene podatke, s katerimi boste lahko podprli spremljanje in vrednotenje enakosti. Spodbujajte lokalno lastništvo nad enakostjo in jo vključujte v vse politične dialoge. Razvijte smernice, orodja in usposabljanja za zaposlene v državnih organih v prestolnicah ter na predstavništvih v partnerskih državah.
3. **Ukrepajte solidarno s povečevanjem obsega pomoči v podporo partnerskim državam**, ki jih je nesorazmerno prizadela tako kriza kot obdobje okrevanja in čas po krizi, s ciljem **preprečevanja povečevanja neenakosti med državami**. Zavežite se k ambicioznemu odzivu na krizo COVID-19 in se izognite preusmerjanju sredstev iz nujnih programov, ki so ključnega pomena za odziv (izobraževanje, zaposlitve, preživljanje, socialno varstvo itd.). Namesto tega raje mobilizirajte nove vire, dosežite cilj 0,7 % bruto narodnega dohodka za uradno razvojno pomoč in ta cilj po možnosti tudi presežite. Mednarodno financiranje odziva in okrevanja bi moralo biti dodatna podpora državam, ki se soočajo z vplivi podnebne krize, in ne nadomestilo te podpore.
4. Osredotočite se na **dolgoročne in obsežne investicije v človekov razvoj**: socialno varstvo, univerzalna pokritost in dostop do kakovostnih javnih storitev za vse, še posebej na področju zdravja ter izobraževanja, vode in sanitarij ter nastanitve. Vse to so nujna orodja za ublažitev zunanjih pretresov in za krepitev enakosti.
 - a) Omogočite **enake možnosti za vse**, zagotovite nediskriminacijo in dostopnost za vse na teh ključnih področjih človekovega razvoja, da bi okrepili odpornost ter zmanjšali neenakosti na splošno.
 - b) Pospešite podporo partnerskim državam in njihovim **univerzalnim sistemom socialnega varstva, ki spodbujajo enakost spolov ter temeljijo na življenjskem ciklu**, da bodo ljudje, družbe in gospodarstva lahko preživele trenutno ter prihodnje krize, in zagotovite podporo Globalnemu skladu za univerzalno socialno varstvo.
 - c) Na vseh ravneh podpirajte vlade v njihovih prizadevanjih za **zaščito ustrezne, cenovno in fizično dostopne ter stabilne nastanitve** z uveljavitvijo prepovedi deložacij in zaščito najemnikov, ki imajo težave s plačilom najemnine; z zagotavljanjem varnih ter primernih začasnih zatočišč za brezdomce; z odlogom odplačevanja kreditov in zamrznitvijo najemnin; ter s prepovedjo odklopov elektrike, ogrevanja in vode, da so ljudje v svojih domovih varni.
5. Poskrbite, da odziv na COVID-19 ne bo okrepil škodljivih **spolno specifičnih** norm, diskriminatornih praks in neenakosti. Odziv mora zagotoviti preprečevanje, zaščito in odzivnost na spolno nasilje ter nasilje na podlagi spola, prav tako bi moral zagotoviti

širok dostop do storitev, ki so nujne za enakost spolov, kot so spolno in reproduktivno zdravje ter pravice. Analizirajte neposredne in posredne vplive virusa ter odzivov na izbruh virusa na enakost spolov, vključite s spolom povezane kazalnike v odzivne sisteme na ravni države in rutinsko zbirajte zanesljive **podatke, razčlenjene po spolu in starosti**. V odločanje vključite tudi zdravstvene delavke in lokalne organizacije za pravice žensk ter tako zagotovite, da bodo odzivi na izbruh COVID-19 ustrezno zavarovali **pravice žensk in deklic**.

6. V okviru političnega dialoga in trgovinskih pogajanj **spodbujajte delavske pravice ter okoljske standarde**. Pri oblikovanju strategij za odzivanje zagotavljajte skladnost z mednarodnimi standardi dela. Politike odzivanja naj se osredotočijo na dva neposredna cilja: ukrepe za varovanje zdravja in ekonomsko podporo vzdolž celotne vrednostne verige. Zaupanje in dialog sta ključnega pomena za učinkovitost ukrepov politik. Socialni dialog je nujen za podrobnejše usklajevanje paketov politik, da bodo najbolje služili tistim, ki so v največji stiski. Pri pogovorih morajo sodelovati vsi deležniki, vključno z legitimnimi predstavniki delavcev. Poleg tega socialni dialog varuje demokracijo in znižuje tveganja socialnih nemirov.
7. **Podpirajte progresivno obdavčitev, zapiranje zakonskih lukenj in naslavljanje izogibanje davkom**, da bi povečali lastna sredstva držav za zagotavljanje kakovostnih storitev za prebivalstvo. Povečajte sredstva za pomoč pri postopni mobilizaciji domačih virov in ojačajte programe za krepitev zmogljivosti civilne družbe v partnerskih državah, ki omogočajo njihovo učinkovito sodelovanje v dialogu ter spremljanje nacionalnih fiskalnih politik in upravljanja javnih financ. Pri podpori glede oblikovanja proračunov zagotovite, da ocene nacionalnih davčnih politik vključujejo analize možnih učinkov ne le pri ustvarjanju prihodkov, temveč tudi na gospodarske neenakosti in neenakosti med spoloma. Poskrbite, da bodo večstranski programi, ki jih podpira EU, zlasti tisti, ki jih vodita Mednarodni denarni sklad (*International Monetary Fund – IMF*) in Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (*Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD*), usklajeni z obvezami za spodbujanje progresivnega obdavčenja.
8. Sodelujte z državami članicami EU v IMF, Svetovni banki in drugih relevantnih mednarodnih organizacijah, kot je G20, s ciljem zagotavljanja **odpisa dolgov**, ne pa pogojevanja ali vsiljevanja varčevanj, ki spodkopavajo enakost.
9. **Vlagajte v gospodarske sektorje in industrije, ki prispevajo k trajnostnemu razvoju ter enakosti**, da bi te lahko napredovale in ustvarjale nova delovna mesta. Opustite vlaganja v sektorje z negativnimi okoljskimi ali družbenimi vplivi ali sektorje, ki spodbujajo netrajnostno potrošnjo (mednje sodijo naftna industrija, plinska industrija, rudarstvo, oglaševanje, hitra moda, letalstvo, če omenimo le nekatere). Glede na to, da je kriza povzročila ekonomski pretres v skoraj vseh državah, je sedaj trenutek, da se preusmerimo od trenutne globalne osredotočenosti na rast bruto domačega proizvoda, saj ta le malo prispeva k ustvarjanju blaginje vseh, ne podpira investicij, kjer so najbolj potrebne, in je zelo občutljiva za pretrese. Ta kriza ponuja priložnost za razmislek, za kakšen ekonomski razvoj naj si prizadevamo.

10. Podporo zasebnemu sektorju osredotočite na **lokalna mikro, majhna in srednje velika podjetja ter na podjetja, ki jih vodi poslanstvo** (in ne le dobiček) ter jih usmerjajo trajnostni in vključujoči poslovni sistemi, kar je značilno za deležnike v socialni in solidarnostni ekonomiji. Ti deležniki so močno predani temu, da ljudem, ki živijo v nestabilnih okoliščinah in na obrobju družbe, omogočijo možnosti za zaslužek ter splošno pomoč in da okrepijo odpornost ljudi, skupnosti ter ekonomij za prihodnje pretrese.¹⁷
11. **Od podjetij zahtevajte več tako v družbenem kakor tudi v okoljskem smislu.** Finančna podpora podjetjem med krizo in v času okrevanja naj bo omejena na podjetja, ki resnično potrebujejo pomoč in spoštujejo pomembne davčne obveznosti, pravice delavcev, so trajnostna ter odgovorna. Podjetja in njihovi lastniki, ki zaprosijo za državno pomoč, bi se morali obvezati, da se bodo do konca leta 2021 vzdržali izplačevanja dividend delničarjem, odkupovanja lastnih delnic ter izplačevanja dodatkov. Ne smejo imeti denarja v davčnih oazah, da bi se na takšen način izognili plačilu davkov v državi, kjer imajo sedež, prav tako ne smejo imeti nakopičenega obsežnejšega kapitala, sredstev ali dobičkov. Da bi se izognili še hujšim kršitvam človekovih pravic in negativnim okoljskim vplivom vzdolž dobavnih verig podjetij, bi se moralo od vseh podjetij zahtevati dolžno skrbnost glede spoštovanja človekovih pravic na način, ki upošteva vidik spola.
12. **Varujte in okrepite neposredno ter fleksibilno podporo civilni družbi** za njihov bistven prispevek pri obvladovanju novega koronavirusa, pri zmanjševanju neenakosti na lokalni, nacionalni in regionalni ravni ter pri krepitvi odpornosti najbolj ogroženih ljudi. Poleg tega, da z zagotavljanjem osnovnih storitev za marginalizirane in izključene ljudi dopolnjujejo vladne ukrepe, tudi s spremljanjem ter izvajanjem pritiska zahtevajo odgovorno ravnanje. Zaskrbljujoče je, da se po vsem svetu, tudi v Evropi, krči prostor za organiziranje ljudi, ki želijo spregovoriti proti neenakostim in krivicam. Bolj kot kdaj koli prej bi se zdaj morale EU in njene članice zoperstaviti temu trendu s spodbujanjem temeljnih svoboščin in podpornega okolja za civilno družbo. Pri tem bi se morale posvetovati in graditi partnerstva s široko paleto organizacij civilne družbe, vključno s civilnimi pobudami ter družbenimi gibanji in tistimi iz bolj oddaljenih območij. Prav tako bi bilo treba podpirati prizadevanja civilne družbe po nadzoru odgovornosti držav v času izrednih razmer.
13. Da bi zmanjšali povečano izpostavljenost ljudi globalnega Juga bodočim izbruhom zoonotskih boleznih in podnebnim krizam, bi **morali prednostno nasloviti uničevalce narave ter povzročitelje podnebnih sprememb.** Pri pravičnem in nepristranskem odzivanju na COVID-19 bi bilo treba upoštevati tudi spremembe namembnosti zemljišč ter okoljsko degradacijo, ki jih pogosto povzročajo neenakosti, kjer skupnosti nimajo niti varnega dostopa do svojih zemljišč in virov.

EU in njene države članice bi morale zgrabiti edinstveno priložnost, ki jo ponuja ta kriza, in tlakovati pot v bolj enakopraven ter trajnosten svet, v katerem bomo s položaja moči vsi pripravljeni in zmožni se kolektivno ter solidarno odzvati na izzive, ki so pred nami.

¹⁷ <https://www.thenews.coop/tag/covid-19/>

**SLOGA, platforma nevladnih
organizacij za razvoj, globalno
učenje in humanitarno pomoč**

Povšetova 37 (pisarna: Metelkova 6)
1000 Ljubljana
Slovenija

T: +386 1 434 44 02

M: +386 40 204 464

www.sloga-platform.org

CONCORD Secretariat aisbl

10 Rue de l'Industrie
1000 Brussels / Bruselj
Belgija

T: +32 2 743 87 60

F: +32 2 732 19 34

concordeurope.org

Prevod »Globalni odziv EU na COVID-19: tlakovanje poti v pravično prihodnost« je nastal v sklopu projekta Coherent Europe 4 Sustainable Development.

Projekt CE4SD sofinancirata Evropska unija in Ministrstvo za zunanje zadeve. Vsebine projekta v nobenem primeru ne odražajo stališč Evropske unije ali Ministrstva za zunanje zadeve.

